

Mgr Joanna Agata Truszkowska
Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości
im. B. Jańskiego w Łomży

Rola kształcenia ustawicznego w planowaniu strategicznym miasta (na przykładzie Łomży)

W ok. 60-tysięcznej Łomży w roku 2002 stopa bezrobocia wyniosła 18,6% i od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Niewielkim wahaniom ulega też ilość podmiotów gospodarczych i wynosi ok. 2500. W sytuacji stagnacji gospodarczej, braku inicjatyw pobudzających łomżyński rynek pracy, kształcenie ustawiczne powinno się stawać jednym z czynników aktywizujących mieszkańców i przyczyniającym się do wzrostu gospodarczego.

Kształcenie ustawiczne obejmuje wszelkie działania edukacyjne, mające na celu rozwój osobowości, zdobywanie wiedzy, kształtowanie umiejętności i rozwój uzdolnień. Zgodnie z założeniami Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, zmiany struktury, treści i jakości edukacji służyć powinny stworzeniu szans osobom, które z różnych względów nie ukończyły szkoły średniej, jak też wyrównaniu szans edukacyjnych.

System edukacji, który zostanie dostosowany do wymogów stale zmieniającego się rynku pracy oraz system kształcenia ustawicznego, został uznany w narodowej strategii wzrostu zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich latach 2000–2006 za instrument przyczyniający się do wzrostu zatrudnienia. Przyjmuje się, że wzrost ten ma być osiągnięty poprzez zróżnicowaną ofertę edukacyjną w ramach systemu kształcenia ustawicznego, indywidualizację tej oferty, czyli dostosowanie metod i form kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy¹.

ORGANIZACJA KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W ŁOMŻY

Kształcenie ustawiczne w Łomży realizowane jest w szkolnych i pozaszkolnych placówkach kształcenia dorosłych.

¹ Raport 2001 Narodowego Obserwatorium Kształcenia i Szkolenia Zawodowego, Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa 2002, s. 82–83.

Na terenie miasta w roku szkolnym 2002/2003 funkcjonowało 18 średnich szkół niepublicznych z uprawnieniami szkół publicznych. Były to technika i licea ogólnokształcące na podbudowie szkoły podstawowej lub zawodowej. W bieżącym roku planowane jest utworzenie dwóch gimnazjów.

Pozaszkolny system ustawicznego kształcenia zawodowego opiera się na kursach, warsztatach, praktykach zawodowych, seminariach, stażach specjalizacyjnych oraz studiach podyplomowych dla absolwentów szkół wyższych. Szczególnie rozpowszechnioną formę stanowią kursy, których czas trwania wynosi minimum 30 godzin².

Na terenie Łomży zawodowe kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych prowadzone jest przez:

- Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy,
- Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli,
- Zespół Centrów Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego,
- Centrum Kształcenia i Informacji Zawodowej oraz Doradztwa Gospodarczego,
- Łomżyńską Radę Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT,
- Punkt Odnowy Zawodowej przy Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego,
- spółki, osoby prawne oraz fizyczne.

Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy jest organizacją typu non-profit powstałą w 1995 r. Instytucja ta przede wszystkim wspiera rozwój indywidualnej przedsiębiorczości i udziela pomocy osobom bezrobotnym i zagrożonym utratą pracy. Podejmuje też inicjatywy społeczne i gospodarcze w zakresie wspomagania przedsiębiorczości, jak również stara się przyczyniać do rozwoju potencjału gospodarczego regionu i poprawy jakości życia społeczności lokalnej.

Działalność szkoleniowa oparta jest głównie na Ośrodkach Kształcenia Kursowego. Podstawową działalność kursową stanowią kursy przyuczające do zawodu, szkolenia podnoszące kwalifikacje oraz konsultacje indywidualne dotyczące możliwości podjęcia i prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej oraz przedsiębiorczości.

W 2002 r. do września przeprowadzono 71 kursów, szkoląc 927 osób. W tym czasie wzbogacono ofertę głównie o kursy z zakresu zamówień publicznych, podstawy konserwacji i naprawy maszyn biurowych i kas fiskalnych.

Razem z lokalnym samorządem organizowano w latach 2000–2002 spotkania informacyjne dotyczące integracji Polski z Unią Europejską, kładąc nacisk na problematykę rolniczą.

Wspólnie z Urzędem Pracy w roku 2002 zorganizowano spotkania na temat możliwości tworzenia miejsc pracy na terenach wiejskich. Skierowane one były do młodzieży.

² Tamże, s. 86.

Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy jest organem założycielskim i prowadzącym Ośrodek Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli w Łomży. Jest to placówka niepubliczna. Ośrodek prowadzi kursy kwalifikacyjne, doskonalenia zawodowego, uzupełniające wiadomości i umiejętności przydatne w pracy nauczycielskiej, szkolenia wspomagające i podnoszące jakość pracy nauczycieli i kadry kierowniczej szkół i placówek oświatowych, organizuje konferencje, seminaria, spotkania podnoszące jakość pracy nauczycieli.

Placówka prowadzi również doradztwo zawodowe dla nauczycieli określonej specjalności w celu podnoszenia jakości pracy, pobudza do samokształcenia zawodowego nauczycieli z wykorzystaniem programów, materiałów oraz środków multimedialnych dostępnych w systemie edukacji. W zależności od potrzeb, ośrodek zatrudnia nauczycieli konsultantów, doradców metodycznych, jak też innych pracowników merytorycznych i organizacyjnych.

Zespół Centrów Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego zaczął funkcjonować w Łomży od września 2003 r.

Dotychczas funkcjonuje Centrum Kształcenia Praktycznego, z usług którego korzystają placówki oświatowe, jak i inne podmioty działające w zakresie kształcenia pozaszkolnego. Z usług tej placówki w roku 2002/2003 skorzystało ok. 500 osób. Centrum, zgodnie z celami zawartymi w ustawie o systemie oświaty, jak też zadaniami narzuconymi przez organ prowadzący, prace swoje koncentruje na organizowaniu i prowadzeniu zajęć praktycznych dla uczniów i słuchaczy zasadniczych szkół zawodowych, szkół średnich. Organizuje i prowadzi egzaminy z nauki zawodu oraz organizuje kształcenie praktyczne dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Do obowiązków Centrum należy też organizowanie kursów i szkolenia praktycznego w zakresie specjalistycznego doskonalenia zawodowego dającego odpowiednie uprawnienia, kursów i szkoleń dla dorosłych umożliwiających przekwalifikowanie, jak też przeprowadzanie egzaminów kwalifikacyjnych dla uczestników pozaszkolnych form kształcenia.

Rozpoczynając w Łomży działalność we wrześniu 2003 roku Centrum Kształcenia Ustawicznego będzie miało na celu kształcenie i doskonalenie osób dorosłych w formach szkolnych i pozaszkolnych. Współpracować będzie z Powiatowym Biurem Pracy w Łomży w zakresie przekwalifikowania osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy. Zakres działania, kierunki kursów i szkoleń wyznaczać będzie łomżyński rynek pracy.

Centrum Kształcenia i Informacji Zawodowej oraz Doradztwa Gospodarczego powstanie wkrótce w Łomży z inicjatywy Urzędu Miasta, a swą siedzibę znajdzie w budynku Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży.

Nadrzędnym celem tej placówki ma być pomoc osobom, które zamierzają zmienić pracę lub zawód, doskonaląc posiadane umiejętności, podnosić

kwalifikacje. Ułatwiać ma dostęp do informacji zawodowych niezbędnych by prawidłowo zaplanować swoją drogę zawodową.

Oferta centrum ma być w szczególności skierowana do osób bezrobotnych, młodzieży, osób pragnących zmienić pracę lub zagrożonych jej utratą. Zgłaszające się osoby będą mogły skorzystać z porad np. pracowników Urzędu Skarbowego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i innych instytucji.

Łomżyńska Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Łomży jest jedną z najstarszych instytucji prowadzących szkolenia i kursy w mieście.

Prowadzi kursy z zakresu bhp, pracowników biurowych, agenta celnego, pedagogiczny, grafika komputerowego oraz kursy językowe.

Punkt Odnowy Zawodowej przy Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego, korzysta z Polsko-Brytyjskiego Programu Rozwoju Przedsiębiorczości. Celem jego jest stworzenie struktur i przygotowanie odpowiednio wykwalifikowanych kadr, na bazie których można będzie rozwijać lokalny biznes. Kursy przeprowadzone w 2002 r. dotyczyły: prowadzenia działalności agroturystycznej, prowadzenia działalności gospodarczej, handlowej, czy w zakresie małej gastronomii.

Na terenie Łomży funkcjonuje również szereg innych instytucji szkolących, działających na podstawie ustawy o działalności gospodarczej. Osoby prowadzące w ten sposób kursy i szkolenia nie muszą posiadać przygotowania pedagogicznego, a sale, w których odbywają się zajęcia, nie muszą spełniać wymogów sal lekcyjnych. Jakość oferowanych usług edukacyjnych nie jest oceniania ani weryfikowana, jedynym wyznacznikiem jest łomżyński rynek.

CELE STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ŁOMŻY

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Łomży do 2015 roku jest programem działania precyzującym cele strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego. Formułuje ona cele operacyjne i zadania realizacyjne, wypełnienie których warunkuje wykonanie zamierzeń rozwojowych.

Na podstawie diagnozy istniejącego stanu, jak też wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań dalszego rozwoju miasta wskazywane są strategiczne kierunki działania, które z punktu widzenia zaspokajania potrzeb mieszkańców miasta mają ogromne znaczenie. Dokument ten podkreśla problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i ekologiczne, na których w sposób szczególny powinny skupić uwagę władze miasta³.

Generalnym celem kierunkowym jest trwały rozwój społeczno-gospodarczy miasta przy zachowaniu warunków ochrony środowiska przyrodniczego i ładu

³ *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Łomży do 2015 r.*, s. 6–7.

przestrzennego, jak też umacnianie rangi miasta jako regionalnego centrum edukacji, ochrony zdrowia, kultury i współpracy międzynarodowej.

Mimo iż w misji rozwoju miasta uwzględniono rolę Łomży jako regionalnego centrum edukacji, to nie znalazło to odzwierciedlenia w celach strategicznych.

Główną uwagę skupiono na tworzeniu warunków dla rozwoju gospodarczego miasta (C1). Istotnym założeniem stało się też dążenie do poprawy warunków zamieszkania, obsługi i wypoczynku mieszkańców (C2). Jako trzeci z najważniejszych celów dla miasta uznano osiągnięcie europejskich standardów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni miasta (C3)⁴.

Kształcenie ustawiczne nie znalazło się więc wśród celów strategicznych. Autorzy strategii zakładają, że zaspokajanie potrzeb edukacyjnych mieszkańców miasta będzie realizowane głównie poprzez wypełnienie celu strategicznego C2.

Pewne elementy dotyczące kształcenia ustawicznego można odnaleźć wśród zadań realizacyjnych składających się na wszystkie cele strategiczne i są to:

- powołanie Centrum Kształcenia i Informacji Zawodowej oraz Doradztwa Gospodarczego dla osób podejmujących działalność gospodarczą,
- opracowanie programów szkoleń przygotowujących do marketingowego sposobu prowadzenia działalności gospodarczej oraz promocji na krajowych i zagranicznych rynkach zbytu,
- nabywanie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez bezrobotnych w zakresie prowadzenia księgowości małych firm, obsługi komputera,
- kursy języków obcych dla bezrobotnych,
- utworzenie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej,
- rozbudowa i modernizacja budynku Centrum Kształcenia Praktycznego.

Niektóre z tych założeń są już realizowane. We wrześniu powstaje Centrum Kształcenia i Informacji, remontowany jest budynek CKP. Stale prowadzone są różnego typu szkolenia, inicjowane głównie przez Powiatowy Urząd Pracy w Łomży.

Ograniczona ilość problemów poruszanych w strategii, a dotyczących kształcenia ustawicznego motywowana jest przede wszystkim niewystarczającymi środkami finansowymi.

Funkcjonujące w Łomży szkolne i pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego działają w dużej mierze przy finansowym wsparciu samorządu. Niestety, ich rola jako jednego z istotnych czynników stymulujących rozwój gospodarczy miasta została w minimalnym stopniu ujęta w strategii. To nie cele zawarte w tym dokumencie pobudziły rynek usług edukacyjny w Łomży. Stało się to za sprawą wzrostu świadomości osób pozostających bez pracy, jak i aktualnie za-

⁴ Tamże, s. 55.

trudnionych, że inwestowanie w wiedzę jest najpewniejszą i najbezpieczniejszą strategią inwestycyjną⁵.

Na podkreślenie zasługuje jednak fakt utworzenia Centrum Kształcenia i Informacji Zawodowej oraz Doradztwa Gospodarczego. Działalność tego ośrodka powinna przyczynić się do ułatwienia pracownikom w stosunkowo krótkim czasie dostosowania się do jakościowych zmian na łomżyńskim rynku pracy. Powodować też ma wzrost świadomości konieczności akceptacji potrzeby mobilności zawodowej⁶.

Organizacja kształcenia ustawicznego w Łomży powinna być skoordynowana z planowaniem gospodarczym i polityką społeczną. W chwili obecnej jest to bardzo utrudnione ze względu na słabo funkcjonujące diagnozowanie i prognozowanie potrzeb⁷.

Mimo wysiłków wielu osób organizujących na terenie Łomży szkolne i pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego, efekty ich działań trudno jest poddać ocenie. Brak danych dotyczących efektywności nauczania i badań losów karier uczestników szkoleń uniemożliwia precyzyjne opracowywanie kierunków i zakresów kształcenia tak, by w możliwie najwyższym stopniu odpowiadały potrzebom lokalnego rynku pracy.

Kształcenie ustawiczne nie znalazło się wśród głównych celów Strategii Zrównoważonego Rozwoju Łomży do 2015 r. Bez wsparcia ze strony władarzy miasta nie ma więc ono większych możliwości, by stać się czynnikiem ograniczającym bezrobocie i przyczyniającym się do rozwoju gospodarczego.

LITERATURA

- Drozdowski R., *Rynek pracy w Polsce, recepcja, oczekiwania, strategie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2002.
- Gerlach R. (red.), *Edukacja wobec rynku pracy, realia – możliwości – perspektywy*, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz 2003.
- Kryńska E. (red.), *Mobilność zasobów pracy*, IPiSS, Warszawa 2000.
- Raport 2001 Narodowego Obserwatorium Kształcenia i Szkolenia Zawodowego, Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa 2002.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Łomży do 2015 r.*

⁵ R. Drozdowski, *Rynek pracy w Polsce, recepcja, oczekiwania, strategie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2002, s. 116.

⁶ E. Kryńska (red.), *Mobilność zasobów pracy*, IPiSS, Warszawa 2000, s. 256–257.

⁷ T. Lewowicki, *Edukacja i pedagogika wobec rynku pracy. O sposobach kształtowania wzajemnych relacji i powinnościach pedagogiki*, [w:] *Edukacja wobec rynku pracy, realia – możliwości – perspektywy*, R. Gerlach (red.), Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz 2003, s. 28.

The Role of Persistent Education in the Strategic Planning of a Town (on the Example of Łomża)

Summary

Persistent education includes all kinds of educational effects that are aimed at developing personalities, getting knowledge, skills and abilities. It makes easier for individuals to manage themselves with constantly changing job market.

The forms of persistent education that function in Łomża, at its schools or without them, are partly financed by local authorities. Unfortunately the role of permanent education to the end of human life as a factor of reducing unemployment has only been touched in The Balanced Strategy of Łomża Town up to The Year 2015. Every action that makes educational service offers more attractive is caused by actual needs. There are only very few ones that have been supported by researches that indicate in short supply professions as well as the ones that are too many with mentioning all changes at local job market in Łomża.